

St. prp. nr. 104. (1955)

Om innhentelse av Stortingets samtykke til at Norge anerkjenner den europeiske menneskerettighetskommisjons kompetanse til å motta klager fra enkeltpersoner, ikke-statlige organisasjoner eller grupper av enkeltpersoner over krenkelser av bestemmelsene i Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter.

Tilråding fra Utenriksdepartementet 22. september 1955, godkjent ved Kronprinsregentens resolusjon samme dag.

(Foredratt av statsminister Einar Gerhardsen.)

I St. prp. nr. 83/1951 ble Stortinget innbudt til å gjøre vedtak om samtykke til at Norge tiltrådte Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. Stortinget ga sitt samtykke den 5. desember 1951. Konvensjonen ble ratifisert av Norge den 21. desember 1951.

Spørsmålet om hvem som har rett til å påtale brudd på bestemmelsene i konvensjonen, er omhandlet i konvensjonens artikler 24 og 25. Ifølge artikkel 24 har enhver medlemsstat en ubetinget rett til å påtale brudd på konvensjonen fra andre medlemsstaters side. Klagerett for private individer og organisasjoner er etter artikkel 25 avhengig av at den stat klagen er rettet mot, har erklært at den anerkjenner kommisjonens kompetanse til å motta slike klager. Konvensjonens artikkel 25 lyder:

«(1) Kommisjonen kan motta klager, rettet til Generalsekretæren i Europarådet, fra enkeltpersoner, ikke-statlige organisasjoner eller grupper av enkeltpersoner som mener seg å være utsatt for krenking fra en av de høye Kontraherende Parter side av de rettigheter som er angitt i denne Konvensjon, forutsatt at den høye Kontraherende Part som anklagen er rettet mot, har erklært at den anerkjenner Kommisjonens kompetanse til å motta slike klager. De høye Kontraherende Parter som har avgitt en sådan erklæring, forplikter seg til ikke på noen måte å hindre den effektive utøving av denne klagerett.

(2) Slike erklæringer kan gis for et bestemt tidsrom.

(3) Erklæringene skal deponeres hos Generalsekretæren i Europarådet, som skal sende avskrifter av dem til de høye Kontraherende Parter og offentliggjøre dem.

(4) Kommisjonen skal bare utøve den myndighet som er tillagt den i denne artikkel når minst seks høye Kontraherende Parter er bundet av erklæringer avgitt i samsvar med de foregående avsnitt.»

Erklæring om anerkjennelse av kommisjonens kompetanse til å motta klager fra private individer og organisasjoner er nå avgitt av følgende stater:

Sverige, for ubestemt tid,
Irland, for ubestemt tid,
Island, for 5 år regnet fra 25. mars 1955,
Danmark, for 2 år regnet fra 7. april 1955,
Belgia, for 2 år regnet fra 29. juni 1955,
Forbundsrepublikken Tyskland, for 3 år regnet fra 1. juli 1955.

Da kommisjonens kompetanse til å motta klager fra private individer og organisasjoner nå er anerkjent av seks stater, kan den fra 5. juli 1955 utøve sin myndighet etter artikkel 25.

Ved Norges tiltredelse av menneskerettighetskonvensjonen antok Utenriksdepartementet i likhet med Justisdepartementet at spørsmålet om Norge burde anerkjenne klagerett

Innst. S. nr. 222.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomitéen om innhentelse av Stortingets samtykke til at Norge erkjenner den europeiske menneskerettighetskommisjons kompetanse til å motta klager fra enkeltpersoner, ikke-statlige organisasjoner eller grupper av enkeltpersoner over krenkelser av bestemmelsene i Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter.

(St. prp. nr. 104.)

Til Stortinget.

Den 5. desember 1951 ga Stortinget sitt samtykke til at Norge tiltrådte Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. Ifølge konvensjonens §§ 24 og 25 har både stater og enkeltpersoner rett til å påtale brudd på konvensjonen fra medlemsstaters side. Rett for enkeltpersoner til å klage er imidlertid ifølge § 25 betinget av at det land som klagen er rettet mot har erklært at de anerkjenner den europeiske menneskerettighetskommisjons kompetanse til å motta slike klager. Da Norge tiltrådte konvensjonen, mente de norske myndigheter at spørsmålet om Norge burde anerkjenne klagerett for individer og organisasjoner burde utstå inntil man hadde vunnet erfaring for hvordan konvensjonen virket i praksis.

Europarådets rådgivende forsamling har i en resolusjon av 24. september 1953 oppfordret medlemsstatene til å avgi en erklæring om anerkjennelse av menneskerettighetskommisjonens kompetanse til å motta klage etter konvensjonens § 25. Hittil har 6 land, nemlig: Sverige, Irland, Island, Danmark, Belgia og Tyskland avgitt slike erklæringer. Det norske medlem av menneskerettighetskommisjonen, høyesterettsjustitiarius Paal Berg, har i et brev til Utenriksdepartementet anmodet om at også Norge måtte avgi en slik erklæring. Han framholder at etter det reglement som nå er utarbeidet av kommisjonen foreligger det tilstrekkelige garantier mot misbruk av den klagerett som private og ikke-statlige grupper har etter konvensjonens § 25.

Utenriksdepartementet har i et brev til Justisdepartementet framholdt disse argumenter og dessuten framhevet at Norge nå er det eneste av de nordiske land som er tilsluttet Europarådet, som ikke har anerkjent menneskerettighetskommisjonens kompetanse etter § 25 og Utenriksdepartementet mener at såvel politiske hensyn som Norges tradisjoner på disse områder skulle tilsi at Norge kommer

på like linje med de øvrige nordiske land i denne sak.

Justisdepartementet har i det vesentlige erklært seg enig med Utenriksdepartementet i dette spørsmål.

Komitéen er enig i de synspunkter som er nevnt foran og vil også framheve i tilslutning til proposisjonen at når Norge har sluttet seg til konvensjonen, er det en nødvendig konsekvens at staten må være forberedt på å forsvare seg for et internasjonalt forum, også mot uberettigede klager angående krenkelse av menneskerettighetene. Selv om denne risiko blir større ved at man tillater klagerett for privatpersoner, er det nettopp gjennom en slik anerkjennelse at konvensjonens positive formål lettest vil kunne realiseres. Komitéen er også enig i at erklæringen bør gis for et begrenset tidsrom og slutter seg til departementets forslag om 2 år.

Komitéen innstiller til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget samtykker i at Norge avgir en erklæring om anerkjennelse av den europeiske menneskerettighetskommisjons kompetanse til å motta klager, rettet til generalsekretæren i Europarådet, fra enkeltpersoner, ikke-statlige organisasjoner eller grupper av enkeltpersoner over krenkelser av bestemmelsene i Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. Anerkjennelsen begrenses til et tidsrom av 2 år.

Oslo, i utenriks- og konstitusjonskomitéen,
den 16. november 1955.

Finn Moe,
formann.

Arthur Sundt,
ordfører.

Torstein Selvik,
sekretær.

Nemndi skal få merka:

Skal jordlovi verka etter føremålet må der stillast turvande pengemidlar til rådvelde, og landbruksselskapi (landbruksstyri) må setjast i stand til å ta dei åtgjerder som trengst. Nemndi er difor samd med departementet i å skipa eit jordfond, og å tilsetja fleire tenestemenn. Men nemndi er ikkje samd med departementet i at selskapi generelt bør ha ein jurist som sekretær. Visstnok vil det i dette arbeidet melda seg ein del juridiske spørsmål. Men etter nemndi si meining må selskapi i dei fleste høve kunne få den juridiske hjelp som trengst utan serskild juridisk tenestemann. Etter nemndi sitt syn vil selskapi vera betre tent med ein sekretær som er jordskifte kandidat eller har anna høgare landbruksutdanning. Slike funksjonærar kan betre vurdera ymse jordbruksfaglege spørsmål som melder seg, og kan disponerast friare til andre gjeremål enn tilfellet vert med ein juridisk kandidat.

Nemndi meiner difor at det ikkje må låsast fast kva utdanning sekretæren skal ha før ein vinn noko røynsle, og at dei ymse landbruksselskap bør stå fritt i val av jurist, jordskiftar eller sekretær med anna høgare landbruksutdanning.

Med omsyn til løn for sekretæren finn nemndi grunn til å streka under at løni bør setjast slik at det vert ein viss kontinuitet over arbeidet utan skifte for ofte.

Når det gjeld framlegget frå departementet om å føra over driftsagronomar frå Landbruksøkonomisk institutt til landbruksselskapi, så er ikkje nemndi utan vidare overtydd om at det er rett. Visstnok må ein kunna gå ut frå — slik departementet gjer det — at desse agronomar «må forutsettes å sitte inne med de beste kvalifikasjoner for å bedømme virkningen framover av de disposisjoner som blir truffet i medhold av jordloven». Men det må og vedgåast at Norges Landbruksøkonomiske institutt ved sine agronomar har gjort — og gjer — eit grunnleggjande arbeid når det gjeld driftsøkonomiske spørsmål i jordbruket i det heile. Dette arbeidet er så verdfullt at det etter nemndi si meining vil vera ille om det skulle veikjast ved denne overføring.

Når nemndi likevel kan seia seg samd i framlegget er det under den faste føresetnad at fylkesagronomane i jordbruksøkonomi (driftsagronomane) framleis skal ha tilsyn med prøvebruki, i samråd med Landbruksøkonomisk institutt skaffa høvelege rekne-

skapsvertar, og elles driva rettleingsarbeid i nøgje kontakt og samråd med Instituttet. Nemndi går ut frå at departementet saman med Instituttet arbeider ut instruks for desse agronomane i samsvar med desse føresetnadene.

Nemndi vil elles merka at når det gjeld Norges Landbruksøkonomiske Institutt og det framlegg departementet gjer om arbeidsordningi der framover, — so vantar ein nærmare oversyn og materiale til å vurdera dette no. Nemndi kan godta det som ligg føre, men går ut frå at det vert høve å koma attende til desse spørsmål ved drøfting av det ordinnære budsjett.

Nemndi segjer seg samd med framlegget elles og vil rå Stortinget til å gjera slikt

vedtak:

I.

I statsbudsjettet for 1955—56 vert gjort desse endringar:

1. Under nytt kap. 616 vert løyvd kr. 2 000 000 til skiping av Jordfondet.
- 2a. Løyvingi under kap. 625 B, 1, Løner, vert sett ned med kr. 44 000 frå kr. 291 300 til kr. 247 300.
- b. Løyvingi under kap. 625 B, 3, Reiseutlogor, vert sett ned med kr. 30 000, frå kr. 60 800 til kr. 30 800.
3. Løyvingi under kap. 631 vert auka med kr. 428 000 frå kr. 4 181 600 til kr. 4 609 600.

II.

Landbruksdepartementet får fullmakt til å disponera jordfondet sine midlar til fremjing av dei føremål som er nemnd i lova av 18. mars 1955 om tilskiping av jordbruk.

III.

Namnet på Statens Jordfond som er skipa ved stortingsvedtak av 15. april 1937, vert endra til Utjevningsfondet for salg av statens eiendommer.

Oslo, i landbruksnemndi, den 16. november 1955.

I. K. Hognestad,
formann.

Knut Ytre-Arne,
ordførar.

Olav Benum,
sekretær.

lot meg da å peke på at det var vel først og fremst komiteens behandling som hadde tatt tid.

Men det sier seg selv at skal behandlingen av disse rapportene ha noensomhelst verdi i Stortinget, er det av vesentlig betydning at man på alle hold som har med det å gjøre, beflitter seg på å få dem frem til behandling så snart som mulig.

Komiteen hadde innstillet:

St. meld. nr. 72 for 1955 — vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 3.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om innhentelse av Stortingets samtykke til at Norge erkjenner den europeiske menneskerettighetskommisjons kompetanse til å motta klager fra enkeltpersoner, ikke-statlige organisasjoner eller grupper av enkeltpersoner over krenkelser av bestemmelsene i Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter (innst. S. nr. 222).

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at Norge avgir en erklæring om anerkjennelse av den europeiske menneskerettighetskommisjons kompetanse til å motta klager, rettet til generalsekretæren i Europa-rådet, fra enkeltpersoner, ikke-statlige organisasjoner eller grupper av enkeltpersoner over krenkelser av bestemmelsene i Europa-rådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. Anerkjennelsen begrenses til et tidsrom av 2 år.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 4.

Innstilling fra landbrukskomiteen om Statens kvalitetskontroll for vegetabiliske konserver, dens virksomhet og regnskap m.v. for tiden 1. juli 1949 — 30. juni 1954 (innst. S. nr. 219).

Saken i sin alminnelighet ble satt under debatt.

LØBERG: Umiddelbart før Stortinget gikk fra hverandre i sommer, tok jeg ordet under et spørsmål om Omsetningsrådets virksomhet og regnskap i juni måned. Det spørsmålet jeg da reiste, spiller i vesentlig grad inn på den melding som det nå foreligger innstilling om for Stortinget, det er en innstilling fra landbrukskomiteen om statens kvalitetskontroll for vegetabiliske konserver, dens virksomhet og regnskap for 5-års-perioden 1949—1954. Det kunne kanskje se ut som om det ikke var nødvendig i dag å berøre dette spørsmålet for så vidt gjelder selve avgiftene. Forholdet er at det i øyeblikket verserer en rettsak om disse problemene, hvor der er delte oppfatninger. Professor Andenæs hevder i en betenkning han har gitt, at etter hans oppfatning gir loven om kvalitetskontroll ikke hjemmel for en generell avgift på omsetning av vegetabiliske konserver, og han får tilslutning til det syn fra professor Augdahl. I Justisdepartementets lovavdeling har man funnet at det er hjemmel for det. Jeg skal ikke gå nærmere inn på de spørsmålene som berører dette rent rettslige. Det er en side av saken, som får gå sin gang, og som får bli avgjort på det rettslige felt.

En annen sak er det at det er en kjensgjerning at konserverindustrien har arbeidet hardt i den senere tid. Det er 72 bedrifter som ikke har betalt sine avgifter i 1952, og det er 86 som ikke har betalt sine avgifter i 1953. Hvorvidt de senere har betalt dem, skal jeg ikke komme inn på her.

Når det gjelder disse avgiftene, så innkasserer i dag bedriftene i konserverindustrien 2 pst. på jordbær for Omsetningsrådet, 1,8 pst. på grønnsaker og frukt for Omsetningsrådet, 0,2 pst. kvalitetskontroll for Landbruksdepartementet i henhold til lov av 17. juni 1932, i henhold til samme lov 0,5 pst. omsetningsavgift for statens kvalitetskontroll for Vegetabiliske Konserver, og 0,5 pst. omsetningsavgift etter lov av 3. juli 1953.

Den vesentlige grunn til at jeg har tatt ordet her — og også til at jeg gjorde det i sommer er hensynet til et par andre forhold i denne forbindelse, som jeg mener det er nødvendig å sette fingeren på.

I den innstilling som foreligger i dag fra landbrukskomiteen heter det i konklusjonen:

«Oppkrevingen av den avgift som ifølge forskriftene er pålagt tilvirkere — og fra 1. juli 1954 importører» — det vil si at avgiften fra 1. juli 1954 også er pålagt importører og også skal gjelde kjøtthermetik fra 1954, — «av vegetabiliske konserver, tok til 1. april 1950. Kontrollen fikk da fra Konserverfabrikkens Kontrollkontor

3012 1955. 21. nov. — Statens kontr. for vegetab. kons., deres virks. m.m. 1949—54.

overført kr. 125 000, tilsvarende innbetalt avgift i 1949 med fradrag av omkostninger. Kontrollens regnskap for de respektive år er inntatt i proposisjonen. Som en vil se av regnskapene, varierte avgiftsbeløpene, idet produksjonen og omsetningen av vegetabiliske konserver er avhengig av råvarer, frukt, bær og grønnsaker. Kontrollapparatet må imidlertid være det samme. Det er således nødvendig at Kontrollen avsetter midler til dekning av utgifter i de år avgiftsmidlene ikke strekker til. Dertil kommer at en har ansett det nødvendig å skaffe midler til videre utbygging av kontrollen enn den som plassforholdene hittil har tillatt.»

I denne forbindelse vil jeg gjerne peke på et bestemt forhold. Jeg har hele tiden hevdet, at når det gjelder dette spørsmål, er det ikke et spørsmål som gjelder landbruket for seg og bare landbruket, og heller ikke et som spesielt gjelder industrien, men det gjelder i like stor grad forbrukerne, som må betale denne avgiften.

Den 4. april i år holdt styret for Statens Kvalitetskontroll et møte, og det sa der i punkt 1 i sitt vedtak at det var av den oppfatning at det vil by både på praktiske og økonomiske fordeler at kontrollen med vegetabiliske konserver kan samles ved ett institutt. Det skal jeg være enig i. Men jeg vil også der peke på at vi har allerede et statlig institutt, det heter Hermetikkindustriens Kontrollinstitutt hvor også Industridepartementet og Fiskeridepartementet har sine representanter innvalgt i styret. Det institutt ligger i Stavanger. Jeg er ikke i tvil om at det kan fylle sin oppgave også om det skulle bli koordinert slik at man der skulle ta opp kontrollen både av kjøtt-hermetikk og eventuelt — som det har vært nevnt — av margarin.

Jeg har ikke den oppfatning som har vist seg å komme til syne, at det er nødvendig her å opprette også et nytt laboratorium. Styret vedtok den gang i april 1955:

«Styret er av den oppfatning at alternativet leie av 8. etasje i Bredgt. 10, Oslo, som fremtidige lokaler for kontrollen bør bortfalle. Ved nærmere gjennomgåelse av dette alternativet viser det seg at plassen blir for liten og dertil lite rasjonell selv med de arbeidsoppgaver kontrollen har i dag. Det vil derfor etter Styrets mening i alle tilfelle ikke bli noen tilfredsstillende fremtidig løsning.»

Det var i april i år. Men så er det hendt noe i mellomtiden. Det er nå kommet beskjed om at styret har endre sin beslutning. Det vil si at etter at styret først har sagt at dette

prosjekt etter dets mening ikke ville bli noen tilfredsstillende fremtidig løsning, har det gått på prosjektet i dag, ved at Landbruksdepartementets representant har snudd og konserverindustriens representant har snudd. Her vil jeg gjerne ha sagt at etter det som foreligger for meg, har konserverindustriens representant snudd fordi man fra Landbruksdepartementet har fått klare og utvetydige løfter om at en av disse avgifter skulle bli nedsatt, og denne avgiften er senere nedsatt fra 0,5 til 0,3 prosent.

Det er, og det har vært, tvil til stede om dette spørsmål. Forbrukerrådets representant i dette styret, Thrane Cappelen, har stemt imot at man skal opprette dette nye kontrolllaboratorium, og har, etter som saken har utviklet seg, gått så langt at han sogar har nektet å undertegne den foreliggende kontrakt. Jeg skal ikke gå nærmere inn på dette, jeg skal bare hevde det syn jeg tidligere har hevdet, at hvis man skal få i stand et tillitsforhold, må man betrakte disse saker som ikke gjeldende bare landbrukets interesser, som ikke bare liggende under Landbruksdepartementet, men en må også knytte til de andre interesser og på en tillitsfull basis diskutere de ting som foreligger.

I dag er det innkalt til et møte i Landbruksdepartementet for å drøfte spørsmålet om avgiften. Møtet holdes på samme tid som dette stortingsmøte. Jeg synes det er all right at man diskuterer også basisen for avgiften i 1955; men på den annen side er jeg av den oppfatning at hvis man ikke kan få med i denne sak industriens og Landsorganisasjonens representanter, og få nedsatt den nemnd man gang på gang har bedt Landbruksdepartementet om å få nedsatt, vil man stå med den tvilen at man her søker å gjennomføre ting som ikke vil skape den nødvendige tillit. Jeg vil gjerne ha sagt disse ting — foreløbig iallfall.

BERGESEN: Jeg har bedt om ordet for å gi uttrykk for at jeg er enig med hr. Løberg i hans syn på saken. Uten at jeg synes det er riktig nu å komme inn på realiteten i den fremtidige ordning med den kontroll det her er tale om, mener jeg det er grunn til å peke på den nåværende ordning hvorved Hermetikkindustriens kontrollinstitutt, som er opprettet ved kgl. resolusjon, og som utfører all fiskehermetikk-kontroll, og som hittil etter kontrakt med Statens Næringsmiddelkontroll har utført all kontroll av det man kaller hermetiske vegetabiliske næringsmidler. En kan ikke uten videre overse det tilbud som foreligger fra dette insti-